

SBOHEM

a šáteček...

Windows XP odchází po třinácti letech na zasloužený odpočinek – 8. dubna roku 2014 ukončí Microsoft technickou podporu stále ještě velmi oblíbeného operačního systému. Co to pro jeho spokojené uživatele znamená?

RADEK KUBEŠ

Podobně jako mnoho dalších uživatelů přeskočil i redaktor Chipu verzi Vista a až do příchodu verze 7 spokojeně používal Windows XP. Proto má pochopení pro současné uživatele Windows 7, kteří se zrovna nehrnou do instalace aktuální verze 8.

TŘINÁCT LET NA VÝSLUNÍ

Operační systém Windows XP si užíval přízně uživatelů opravdu dlouho. Až do loňského roku, kdy jej na pozici nejpoužívanějšího OS nahradila Windows 7, se jednalo o celosvětově nejrozšířenější operační systém pro osobní počítače. Na vrcholu popularity (zkraje roku 2007) měla Windows XP tržní podíl přes 75 %.

25. října 2001
Windows XP uvedena na trh, požadují alespoň 233MHz procesor a 64 MB RAM.

1. prosince 2001
Windows XP dostupná i v české verzi.

9. září 2002
Vydán Service Pack 1 s podporou USB 2.0, SATA a IPv6.

březen 2004

Evropská komise vyměruje Microsoftu pokutu půl miliardy eur a nařizuje zařadit do nabídky verzi Windows XP bez integrovaného přehrávače Windows Media Player. O verzi označenou jako Edition N neměli zájem ani výrobci počítačů, ani zákazníci.

25. srpna 2004
Vychází Service Pack 2 s podporou Bluetooth a WPA šifrování pro Wi-Fi, implicitně je aktivován vestavěný firewall.

Tak dlouhý život, jako vedla Windows XP, je v historii softwaru spíše výjimkou. Lze tedy oprávněně říct, že odstavení Windows XP od technické podpory je od Microsoftu správným a logickým krokem. Softwarové i hardwarové firmy mají samozřejmě nejraději zákazníky, kteří chtějí vždy využívat nejnovější verze jejich produktů. Co si ale počít se spokojenými, konzervativními uživateli, kterým naprosto vyhovují i mnoho let staré verze softwaru, běžící na, z jejich pohledu, dostatečně výkonném hardwaru? IT firmy mají hned několik triků, jak takové uživatele popohnat k upgradu. Například přestanou vyvíjet ovladače hardwaru pro starší verze operačních systémů, svůj nový software umožní spouštět pouze na novějších verzích Windows, anebo, tak jako v případě Windows XP, ukončí technickou podporu svých produktů.

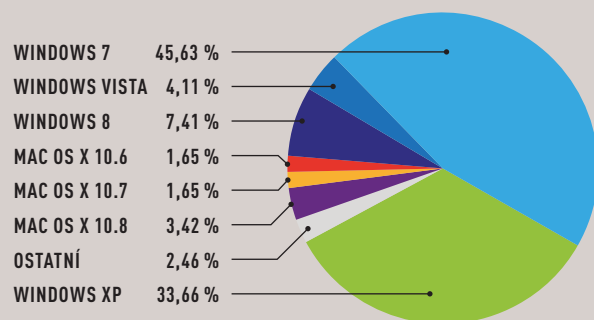
S termínem ukončení technické podpory pochopitelně nepřestane operační systém fungovat, jeho další používání má však pro uživatele reálná rizika. Microsoft totiž přestane dodávat nejen opravy operačního systému, ale také nové bezpečnostní aktualizace. Ochránit počítač před napadením z internetu pak bude složité i pro kvalitní antivirový program. Jako logický krok se tedy jeví přechod na nejnovější verzi Windows, o kterou bude její výrobce opět pečovat ještě řadu dalších let. Je to však ve všech případech možné a/nebo nezbytné? Podíváme se na několik možných scénářů, jak naložit s počítačem, který pohání Windows XP.

Scénář 1: Nový stroj

Nové počítače jsou dnes nejčastěji distribuovány s předinstalovaným operačním systémem Windows 8. Za tuto (tzv. OEM) licenci ušetříte oproti krabicové verzi i několik tisícikorun, je však vázána pouze na jeden konkrétní počítač. Pořízení nejnovější verze Windows vám doporučujeme i v případě, že si nový počítač skládáte z jednotlivých komponent. S Windows 8 totiž získáte pro svůj moderní hardware nejvyšší výkon, nebudete mít problém s ovladači a ani do budoucna se nemusíte bát o kompatibilitu s novým softwarem a přísun oprav či aktualizací. O Windows 7, která se dnes už v podstatě jen doprodávají ze skladových zásob, nemá smysl uvažovat ani z hlediska ceny – za OEM licenci zaplatíte stejně jako za nejnovější Windows 8.

ABSOLUTNÍ NADVLÁDA

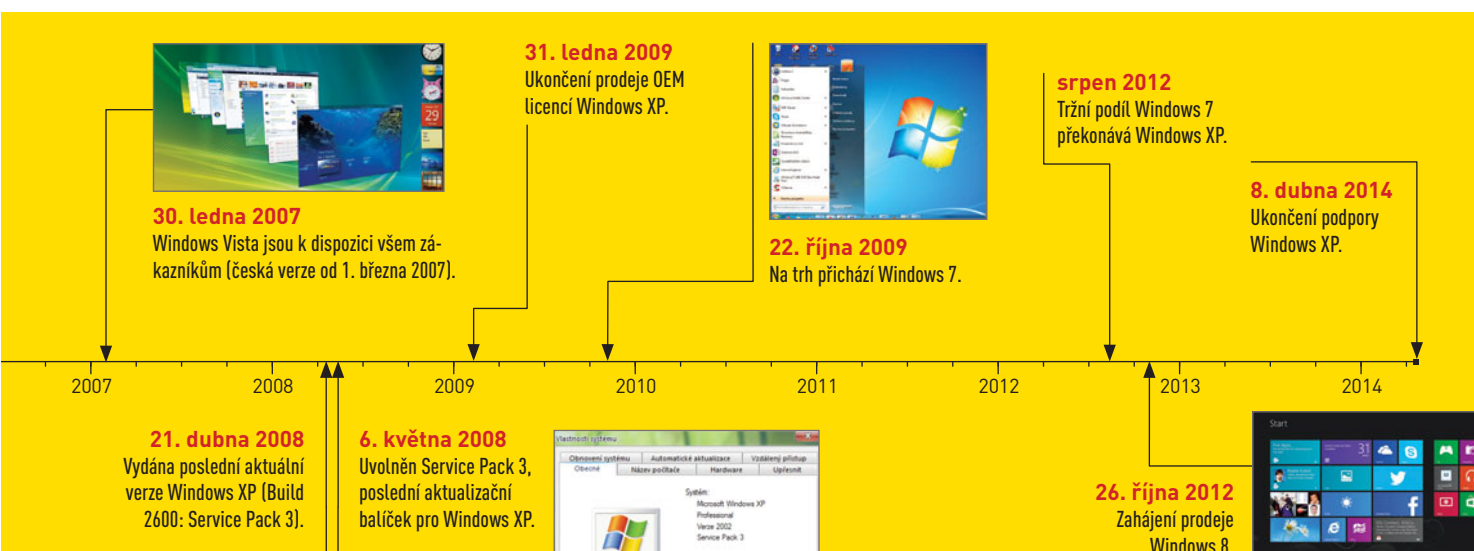
Desktopové operační systémy Windows pohnají v současnosti kolem 91 % všech počítačů po celém světě. S obrovským odstupem následují různé verze OS X (7 %) a Linuxu (necelá 2 %). OS X vykazuje v průběhu let mírně rostoucí tendenci na úkor Windows. S bezmála 50 % jsou nejrozšířenější verzí Windows 7, podíl Windows XP je stále značný, ale zvolna klesá. Windows 8 se teprve letos v létě podařilo předstihnout tržní podíl extrémně neoblíbených Windows Vista. Pokud by podíl Windows 8 rostl i nadále stejným tempem (0,5 % za měsíc na úkor Windows XP), předstihla by vysloužilý operační systém až počátkem roku 2016.

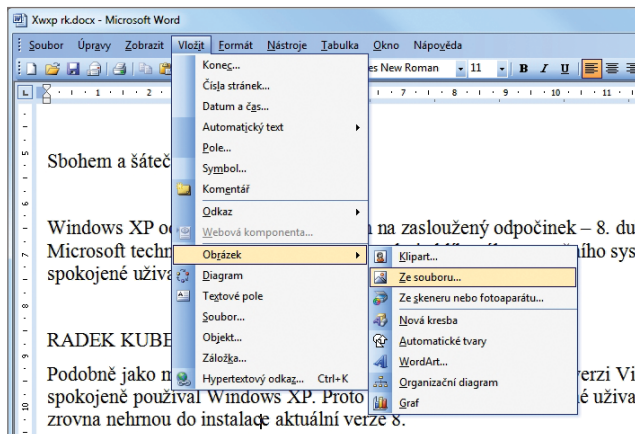

ZDROJ: NET APPLICATIONS NETMARKETSHARE TRACKER

Určitě bychom měli zmínit i další varianty operačních systémů, které stojí za zvážení při výběru nového stolního počítače či notebooku. Samozřejmě máme na mysli klasické i přenosné počítače Apple s operačním systémem OS X, které si získávají stále více příznivců i za hranicemi svého domovského teritoria – Spojených států amerických. Podobně jako v případě Linuxu nebudete mít problém sehnat běžné aplikace a navíc se můžete těšit z velmi těsně provázaného ekosystému všech zařízení Apple, samozřejmě včetně iPadů a iPhoneů, se systémem iOS. Počítače Apple jsou velmi dobře navrženy jak po designové, tak i výkonostní stránce a i jejich ceny se už dostaly na úroveň, kdy mohou směle konkurovat strojům s Windows od značkové konkurence.

Dalším vážným konkurentem ultrabooků s dotykovým displejem a operačním systémem Windows 8 jsou i tablety s An-

S Office 2003 končí i klasický styl ovládání kancelářských aplikací přes víceúrovňové nabídky. Všechny novější verze už používají pás karet.

droidem, vybavené klávesnicí. Za všechny jmenujme například zařízení Asus Transformer nebo HP SlateBook x2. Tato zařízení lze používat podobně jako klasické počítače, přičemž jejich majitelé rozhodně nemají nouzi o plně funkční a použitelné aplikace pro kancelářskou práci, úpravy fotek a další úkoly. Strojů s Androidem, použitelných jako náhrada stolních počítačů či notebooků, bude jistě do budoucna přibývat.

Scénář 2: Výkonný počítač se zastaralým OS

Máte počítač, který splňuje hardwarové nároky na provoz Windows 8, ale z nějakého důvodu stále používáte Windows XP? Pokud je tím důvodem provoz programů nebo hardwaru, který nelze rozchodit pod novějšími verzemi Windows, existuje

CHÁTRAJÍCÍ KANCELÁŘ

Stejně jako operační systém Windows XP dosluhuje také kancelářský balík Office 2003. Podporu obou produktů Microsoft ukončí ve stejný den (8. dubna 2014). Také v případě souboru kancelářských aplikací se můžete rozhodnout pro přechod na nejnovější verzi Office 2013 (případně cloudovou alternativou Office 365), která je dostupná pro Windows 7 a 8, nebo si stáhnout aktuální verzi open-source kancelářského balíku LibreOffice (či OpenOffice.org). Na licenci Office 2013 pro domácnosti si připravte 3 200 korun, roční předplatné Office 365 pro pět počítačů v rámci jedné domácnosti vyjde na 2 300 korun. Open-source alternativou poříditte zdarma a ani si nebudete muset zvykat na nový styl ovládání kancelářských aplikací prostřednictvím pásu karet.

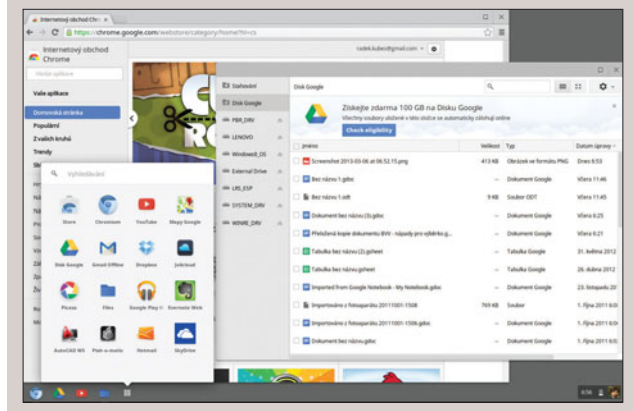
Teprve mnoho vylepšení v rámci verze Windows 8.1 bude pro řadu uživatelů starších Windows impulzem k přechodu.

i pro vás řešení. Celý obsah svého současného počítače můžete pomocí specializovaných nástrojů (jako je například plná verze FarStone DriveClone 9 z Chip DVD) převést na virtuální stroj a ten pak dále provozovat ve virtualizačním softwaru (jako je například open-source VirtualBox), nezávisle na operačním systému vašeho počítače, kterým může být právě Windows 8. Upgrade operačního systému vás pak přijde na necelých 2 000 korun.

Při virtualizaci si ovšem ohlídejte soulad s licenčními podmínkami Windows. Ve virtuálním stroji byste totiž měli používat zásadně plnou verzi Windows XP (tedy nikoli OEM verzi dodanou s vaším počítačem). Rovněž pro fyzický stroj je třeba použít plnou licenci Windows 8, nikoli upgrade z Windows XP.

BUDOUCNOST OPERAČNÍCH SYSTÉMŮ

Zatím se můžeme jen dohadovat, kdy klasicky instalované operační systémy nahradí jejich cloudová následovníci. Google již má na trhu Chromebooky s operačním systémem Chrome OS, tvořícím pouze tenkou vrstvu propojující uživatele s internetovými službami pro tvorbu dokumentů, práci s elektronickou poštou nebo ukládání dat. Microsoft bude svou tradiční baštu bránit ještě asi hodně dlouho, ale proslýchá se, že Windows s označením 10 už budou mít ke cloudu opravdu blízko. Pravdu se dozvíme asi až za několik let, takže si zatím můžete na svém počítači vyzkoušet Chromium OS (chromeos.hexxeh.net), nenáročný cloudový operační systém, odvozený právě z Chrome OS.

Scénář 3: Starší, ale dostatečně výkonný

Vyhovuje vám výkon vašeho počítače pro všechny úkoly, které od něj očekáváte? Nechcete ale používat potenciálně napadnutelný operační systém ani investovat do jeho aktualizace či třeba přikoupení operační paměti? Pak byste možná našli zalíbení v některé z linuxových distribucí. Zkuste například Debian, Ubuntu nebo openSUSE – možná budete příjemně překvapeni, jak dobrou službu vám výkonově slabší počítač s Linuxem ještě prokáže. Linuxové distribuce jsou navíc pravidelně aktualizovány a existují pro ně všechny důležité aplikace, jako moderní internetové prohlížeče, kancelářské aplikace nebo grafické programy. Nemusíte se bát nákupů ani dalších běžných činností na internetu. Cena takového upgrade je velmi lákavá – činí příjemných 0 korun.

Scénář 4: Nechte jej dožít

Více než pět let starý počítač, s procesorem řady Pentium či Celeron a operační pamětí v řádu stovek MB, pochopitelně nemá smysl upgradovat – z hardwarového ani softwarového hlediska. Pokud takový stroj stále používáte (například pro hraní starších her), nemusíte se ukončením technické podpory Windows XP nijak vzrušovat. Nicméně, je-li takový stroj připojený k internetu, rozhodně byste na něm neměli provádět jakékoli potenciálně rizikové aktivity, jako je obsluha internetového bankovníctví nebo třeba nakupování na internetu s použitím platební karty. Určitě také na jeho disku nenechávejte osobní data, jako jsou různá přihlašovací jména a hesla apod. Používat počítač s neaktualizovaným operačním systémem připojený k internetu je totiž značně nebezpečné.

Důvody pro každého

Na upgrade operačního systému samozřejmě nemusíte čekat více než deset let. Z pohledu počítačového vývoje jsou Windows XP prehistorickým kusem softwaru, který nemůže držet krok se současnými hardwarovými (a dnes stále častěji i webovými) technologiemi. V průběhu dlouhého času od jejich uvedení na trh pochopitelně mnoho uživatelů vyměnilo buď celý počítač, nebo alespoň operační systém. Jistě přitom ale existují i majitelé počítačů (a autor tohoto článku je jedním z nich), pořízených původně s Windows Vista, kteří downgradovali na Windows XP, aby následně přešli na Windows 7, a dnes zvažují upgrade na verzi 8 (respektive 8.1). Z hlediska výkonnostních parametrů počítače tomu navíc nic nebrání, jelikož hardwarové nároky Windows 7 a 8 zůstávají stejné. Vyplatí se však přejít z dnes nejpoužívanější verze operačního systému na světě (tedy Windows 7) na novinku, která si zatím příliš velkou popularitu nezískala?

Majitelé počítačů s nedotykovou obrazovkou asi zůstanou zcela chladní k novému uživatelskému rozhraní, optimalizovanému pro ovládání prsty, i tak si ale mohou užít mnoho dalších výhod nejnovějšího operačního systému. Jde především o vyšší výkon na stejném hardwaru, prodloužení výdrže přenosného počítače při práci na akumulátor, podporu nejnovějšího hardwaru a několik dalších vylepšení, usnadňujících běžnou práci s počítačem. Zda je pro ně přechod na nový operační systém výhodný, to nechť posoudí sami uživatelé, nejlépe po otestování zkušební verze Windows 8.1 Preview. RADEK.KUBES@CHIP.CZ